

რაპუნცელი

Rapunzel

Ein Märchen der Brüder Grimm

ძმები გრიმების ზღაპრის მიხედვით
ორიგინალიდან თარგმნა **ლიკა გურულმა**
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Based on a fairy tale by the Brothers Grimm
*Translated by **Lika Guruli***
Tbilisi State University

უხსოვარ ღროში ცხოვრობდა ერთი ცოლ-ქმარი, რომელიც კარგა ხანს ამაოდ ნატრობდა შვილს. ბოლოსდაბოლოს ქალს იმედი ჩაესახა, რომ მოწყალე ღმერთი სურვილს შეუსრულებდა. მათი სახლის უკანა მხარეს, ერთი პატარა ფანჯარა, გადაჰყურებდა საუცხოო ბაღს, რომელიც სავსე იყო უმშვენიერესი ყვავილებითა და სხვადასხვა მცენარეებით. ბაღს გარს ეკრა მაღალი გალავანი და იქ შესვლას ვერავინ ბედავდა, რადგან ჯადოქარს ეკუთვნოდა, მას კი დიდი ძალა ჰქონდა და მთელ ქვეყანას შიშის ზარს სცემდა.

ერთ დღესაც ფანჯარასთან მდგომი ქალი ბაღს გადაჰყურებდა და თვალში მოხვდა ერთი კვალი, სადაც საუცხოო რაპუნცელის მწკრივი იზრდებოდა. რაპუნცელი ისეთი ქორთა და ხასხასა იყო, ისე მადის აღმძვრელად გამოიყურებოდა, რომ ქალს მისი ჭამა მოუნდა. მაღა დღითიღლე უძლიერდებოდა, თუმცა იცოდა რომ სურვილს ვერ აისრულებდა და ამ ნატვრასა და ოცნებაში ერთიანად ჩამოდნა, გაიცრისა, ფერი დაკარგა და საბრალო შესახედი გახდა. ქმარი შემფოთდა და ჰკითხა: „რა ხდება შენს თავს ჩემო ძვირფასო?“ „ეჰ“ - უპასუხა ქალმა „თუ ვერ შევჭამ იმ რაპუნცელს, ბაღში ჩვენი ფანჯრიდან რომ მოსჩანს, მისი ნატვრა მომკლავს.“ კაცმა, რომელსაც ცოლი ძალიან უყვარდა, გაიფიქრა: „ვიდრე იმას დაუშვებდე, რომ ცოლს ნატვრაში სული ამოხდეს... - გიჯობს რაპუნცელი მოიპოვო ნებისმიერ ფასად.“

შებინდებისას კაცი ჯადოქრის ბაღში გადაძვრა, გამალებით მოთხარა ერთი ძირი რაპუნცელი და ცოლს მოუტანა. ცოლმა მაშინვე მოამზადა სალათი და მადიანად შეეცა. რაპუნცელი ისეთი, ისეთი გემრიელი იყო, რომ ქალს მეორე დღესვე მისი ჭამის გასამზადებელი სურვილი აღეძრა. ოღონდაც ქალი მშვიდადა ყოფილიყო და კაცი მზად იყო კიდევ ერთხელ გადამძვრალიყო ბაღში. შებინდების ჟამს ისევ მიაღმა

გალავანს, მაგრამ ჩამოცოცხდნისას საოცრად შეშინდა, რადგან უცაბედად ჯადოქრის პირისპირ აღმოჩნდა.

„როგორ გაბედე ჩემს ბაღში მალეულად შემოსვლა!“ – განრისხებული მზერა მიაპყრო და კითხა ჯადოქარმა. „ნურც შეგვრგებია“ „ოო“ – მიუგო კაცმა – „სამართაღს მონყალება გერჩიოთ, გაჭირვება იყო რომ ამისკენ მიბიძგა. ჩემმა ცოლმა თქვენი რაპუნცელი ფანჯრიდან შენიშნა და ისე ძალიან მოუნდა, ალბათ მოკვდებოდა რომ არ ეჭამა.“ ამის გამგონე ჯადოქრის მრისხანებამ იკლო და კაცს უთხრა: „რადგან მასეა საქმე, როგორც შენ ამბობ, დაგრთავ ნებას იმდენი რაპუნცელი წაიღო, რამდენიც გენებოს. ოღონდ ერთი პირობით, ის ბავშვი შენი ცოლი რომ გააჩენს, მე უნდა მომცე. ბავშვი კარგად უნდა იზრდებოდეს, მასზე დედასავით ვიზრუნებ.“ შეშინებული კაცი ჯადოქარს ყველაფერზე დაეთნხმა.

ცოლი რომ მშობიარობდა ჯადოქარი მათთან გაჩნდა, გოგონას სახელად რაპუნცელი დაარქვა და თან წაიყვანა.

რაპუნცელი ულამაზესი ბავშვი იყო დედამიწის ზურგზე. 12 წლის რომ შეიქნა ჯადოქამა კოშკში გამოკეტა, რომელიც უღრან ტყეში იდგა, არც კიბე ქონდა და არც კარი. მხოლოდ სულ მაღლა იყო ერთი პატარა სარკმელი დატანებული. ჯადოქარს მაღლა ასვლა რომ მოუნდებოდა, კოშკის ძირში დადგებოდა და შესძახებდა :

„რაპუნცელო, რაპუნცელო,

ჩამოუშვი თმა გრძელიო“

რაპუნცელს მშვენიერი გრძელი თმა ჰქონდა, ოქროს წნულივით ფაქიზი. ჯადოქრის ხმის გაგონებაზე ნაწნავებს წინ გადმოიყრიდა და ოცი ელენის სიღრმეზე ჩაუშვებდა. ჯადოქარი თმას ჩაეჭიდებოდა და ასე აღიოდა გოგონასთან.

რამდენიმე წლის შემდეგ ისე მოხდა, რომ ერთმა უფლისწულმა, ტყეში ცხენზე ამხედრებულმა, კოშკს გვერდით ჩაუარა. მას სიმღერის ხმა შემოესმა, ხმა იმდენად თბილი იყო, რომ ის შეჩერდა და მიაყურა. ეს რაპუნცელი იყო, რომელსაც მარტოობისას დრო იმით გაყავდა, რომ ტკბილი ხმით მღეროდა. უფლისწულს კოშკში ასვლა მოუნდა და კარს დაუწყო ძებნა, მაგრამ ვერსად იპოვა. შინისკენ მიმავალ გზას დაადგა, თუმცა სიმღერა ისე ჩარჩენოდა გულში, რომ ამიერიდან ყოველდღე იწყებდა ტყეში სიარული ამ ხმის მოსაძებნად.

ერთხელაც ხეს ამოთარებულმა უფლისწულმა დაინახა, თუ როგორ მივიდა ერთი ჯადოქარი კოშკთან და ასძახა :

„რაპუნცელო, რაპუნცელო,

ჩამოუშვი თმა გრძელიო“

რაპუნცელმა თმა ჩამოუშვა და ჯადოქარი მაღლა ავიდა. „ესეც შენი კიბეე, რომელიც მაღლა აგიყვანს - მოდი ერთხელ ბედს მეც მოვსინჯავ.“

მომდევნო დღეს შებინდებისას უფლისწული კოშკთან მივიდა და შესძახა:

„რაპუნცელო, რაპუნცელო,

ჩამოუშვი თმა გრძელიო „

თმა მაშინვე ჩამოიშალა და უფლისწული მაღლა ავიდა.

თავდაპირველად რაპუნცელი ძალიან შეშინდა, როცა მასთან სულიერმა არსებამ შემოაბიჯა, რომლის მსგავსიც აქამდე არასდროს ენახა; მაგარამ უფლისწულმა თავაზიანად აუხსნა, რომ მისი სიმღერით მოხიბლულმა მოსვენება დაკარგა და ამ ხმის პატრონის ნახვა მოუნდა. ამ სიტყვებზე რაპუნცელს შიში გაუქრა და როცა უფლისწულმა ქმრობა შესთავაზა, რაპუნცელი კი ხედავდა, რომ კაცი ახალგაზრდა და კარგი შესახედი იყო, გაიფიქრა: „ამას უფრო ვეყვარები, ვიდრე ფრაუ გოტელს ვეყვარვარ“ - დათანხმდა და უფლისწულს ხელში ჩაუდო საკუთარი ხელი, თანაც უთხრა: „სიამოვნებით გამოგყვებოდი, ოღონდ არ ვიცი აქედან თავი როგორ დავაღწიო. ასე მოვიქცეთ, ყოველ მოსვლაზე თან იქონიე აბრეშუმის გორგალი, რომლითაც კიბეს დავწნავ. კიბე რომ მზად მექნება, ჩამოვცოცდები, შენ კი ცხენზე შემომსვავ და წამიყვან.“

ჯადოქარი ვერაფერს ამჩნევდა სანამ ერთ დღესაც რაპუნცელმა თვითონ არ წამოიწყო ამაზე საუბარი: „ერთი მითხარი, ფრაუ გოტელ, რით აიხსნება რომ თქვენი ამოყვანა უფრო მიჭირს, ვიდრე უფლისწულისა. ის ერთი თვალის დახამხამებაში ჩემთან ჩნდება ხოლმე.“

„ოო, შე უღმერთო ბავშო“- დაუყვირა ჯადოქარმა „მეგონა ქვეყნის ამაოებას მოგაშორე, შენ კი მაინც მომატყუე.“ განრისხებულმა ჯადოქარმა რაპუნცელს ლამაზ ნაწნავებში ჩასჭიდა ხელი, მარცხენა ხელზე რამდენჯერმე გადაიხვია, მარჯვენა ხელით მაკრატელს დასწვდა, „კრიჭ-კრაჭ“ და გადაჭრილი ნაწნავები წამში უკვე იატაკზე ეყარა. უმოწყალო ჯადოქარმა არ დაინდო რაპუნცელი და საცხოვრებლად ერთი უბადრუკი ადგილი მიუჩინა, სადაც მას ვაგლახსა და უბედურებაში უნდა ამოხდომოდა სული.

იმავე დღეს როცა ჯადოქარმა რაპუნცელი შინიდან გააგდო, მოჭრილი ნაწნავები კი სარკმლის სახელურზე მიაბა, შებინდებისას უფლისწული გამოჩნდა და ქვემოდან შესძახა.

„რაპუნცელო, რაპუნცელო,

ჩამოუშვი თმა გრძელიო“

ჯადოქარმა თმა ჩაუშვა. უფლისწული აცოცდა, მაგრამ იქ მისი საყვარელი რაპუნცელის ნაცვლად ჯადოქარი დახვდა, რომელმაც მრისხანე და შხამიანი მზერა შეაგება. „აჰა“ - შესძახა მან გესლიანად, „შენ კი მოხვედი სატრფოს წასაყვანად, მაგრამ ლამაზი ჩიტი აღარ ზის გალიაში და აღარ მღერის, ის კატამ მოიტაცა, რომელიც შენც ამოგთხრის თვალებს. ჩათვალე რომ რაპუნცელი დაკარგე და ველარასდროს ნახავ.“

ტკივილისგან უფლისწული გონს აღარ იყო და კოშკიდან გადმოხტა. ცოცხალი კი გადარჩა მაგრამ ეკლებს რომ წამოეგო, თვალები დაეკანრა.. ბრმად დაეხეტებოდა ტყეში, ფესვებისა და კენკრის მეტს არაფერს ჭამდა, მოსთქვამდა და ტიროდა საყვარელი ქალის დაკარგვის გამო. ამგვარ გაჭირვებაში გაატარა უფლისწულმა რამდენიმე წელი, სანამ ბოლოს არ მიაღწა ერთ უდაბურ ადგილს, სადაც რაპუნცელი საკუთარ შვილებთან, ტყუპ ქალ-ვაჟთან ერთად გაჭირვებით ცხოვრობდა.

უფლისწულს უეცრად ნაცნობი ხმა შემოესმა, მას მიჰყვა და რომ მიუახლოვდა მაშინვე იცნო რაპუნცელმა უფლისწული, კისერზე ჩამოეკიდა და ატირდა. მისმა ცრემლებმა უფლისწულს თვალები დაუნამა და თვალის ჩინი აღუდგინა, ისეთივე მხედველობა დაუბრუნა მანამდე რომ ჰქონდა.

უფლისწულმა სამივე საკუთარ სამეფოში წაიყვანა, სადაც სიხარულით შეხვდნენ და იქ ცხოვრობდნენ დიდხანს და ბედნიერად სიამტკბილობაში.

მთარგმნელის შესახებ:

ლიკა გურულის მთარგმნელობითი საქმიანობა სულ რამდენიმე წელს ითვლის. ამ პროცესში მან აღმოაჩინა, რომ ეს საქმე დიდ სიამოვნებას ანიჭებს — ყოველთვის დიდი გულისყურით არჩევს შესაფერის ქართულ შესატყვისებს. იგი იზიარებს ცნობილი ქართველი მთარგმნელების მოსაზრებას, რომ თარგმანს დედანთან ერთგულება სჭირდება, დაღვინების შემდეგ კი იგი უფრო სასიამოვნო წასაკითხი და მოსასმენი ხდება. ამ კონკრეტული ზღაპრის თარგმანს მან შვილების გამო გადაწყვიტა, რომლებიც ყოველთვის დიდი ინტერესით ისმენდნენ მის მიერ წაკითხულ ამბებს. ტექსტის რედაქტირებასა და სრულყოფაში განეული დახმარებისთვის იგი

გულწრფელ მადლობას უხდის ქალბატონ მარიკა ანდრაზაშვილს. ეძღვნება მის შვილებს — ელენესა და სესილის.

About the translator:

Lika Guruli's journey in translation spans just a few years. Through this process, she discovered the deep joy it brings her, and she takes great care in selecting the most fitting Georgian equivalents. She shares the view of renowned Georgian translators that a translation demands fidelity to the original, and that, once allowed to mature, it becomes far more engaging to read and listen to. She decided to translate this particular fairy tale for her daughters, who have always listened to her story readings with boundless enthusiasm. She is deeply grateful to Ms. Marika Andrazashvili for her invaluable guidance in editing and perfecting the text. The translation is dedicated to her daughters, Elene and Sesili.

E-mail: lika.guruli@tsu.ge